

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Абдуев Эмом Субхонович
дар мавзуи «Лексикаи ғазалиёти Толиби Омулӣ», ки барои дарёфти
дараҷаи илмӣ номзади илми филология аз рӯи ихтисоси 10.02.01 - Забони
тоҷикӣ пешниҳод шудааст

Забони тоҷикӣ аз ҷиҳати ҳусни баён писандидаву ҷойгоҳёфтаи
мамолики Машрику Мағриб ва ҳатто Ҳинд мебошад. Забони тоҷикӣ - на
танҳо дар Хуросону Мовароуннаҳр, Марву Балх, балки дар Ҳиндустон
ҳам мақоми худро пайдо карда, бисёр арбобони сухан асарҳои худро маҳз
бо ҳамин забон эҷод мекарданд ва яке аз ситорагони тоҷноки адабиёти
тоҷик дар Ҳинд Муҳаммад Толиби Омулӣ аст.

Диссертант тавонистааст, ки моҳияти масъалаи таҳқиқро дуруст дарк
карда, ба андозаи тавон таҳлил намуда, бо назардошти методологияи
таҳқиқи кори илмӣ матолиби баррасишавандаро дар шакли муқаддима, се
боб, хулоса ва феҳристи адабиёту манобеъ ба шакл даровардааст.

Дар муқаддимаи диссертатсия тибқи муқаррарот, мубрамии мавзуи
таҳқиқ, дараҷаи таҳқиқи мавзуи илмӣ, робитаи таҳқиқ бо барномаҳо
ва мавзӯҳои илмӣ, мақсад, вазифаҳо, объект, предмет, асосҳои назариявӣ
ва асосҳои методологияи таҳқиқ, навгони илмӣ, нуктаҳои ба ҳимоя
пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, дараҷаи эътимоднокии
натиҷаҳои таҳқиқ, мутобиқати диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси
илмӣ, саҳми шахсии доктараи дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ, тасвир ва
амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, интишорот аз рӯи мавзуи
диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия муайян ва татбиқи қор
тавсиф шудааст.

Диссертант мавзуи таҳқиқро бо низоми муайяни илмӣ ба тартиб
(накша) даровардааст, ки барои зина ба зина ҳал гардидани вазифаҳои ба
миён гузошташуда ва дар маҷмӯъ ҳосил шудани тарҳи комили паҷуҳиш
мусоидат намуда метавонад. Бобу фаслҳои қор паҳлуҳои гуногуни
мавзӯро фаро гирифта, дар алоқамандии мантиқӣ ба ҳамдигар қарор
доранд.

Боби якуми диссертатсия “**Масъалаҳои назарии лексика дар забони
назм**” буда, аз се фасл иборат мебошад, ки фасли аввал масоили назарии
таҳқиқ ва таснифи лексикаи назм дар забони форсу тоҷикро дар бар
мегирад.

Дар фасли дуюми боби аввали диссертатсия бо номи “**Таҳқиқи
назарии лексикаи ирфонӣ дар забоншиносии тоҷик**” масъалаҳои таҳқиқу
омӯзиши лексика ва вожаҳои марбут ба ирфон ва тасаввуф таҳлилу
таҳқиқ шудаанд.

Дар фасли сеюми боби аввали диссертатсия таҳти унвони
“**Мубрамияти таҳқиқи лексика дар забоншиносии назм**” робита ва

пайвастагии таҳқиқи лексика мутаносибан ба забони осори манзум, ки ҳамакнун забоншиносии назм доништа мешавад, дар асоси дастовардҳои илмӣ мавриди таҳлилу омӯзиш қарор дода шудааст.

Дар боби дуюми диссертатсия бо номи **“Вижагиҳои маъноии лексикаи ирфонии ғазалиёти Муҳаммад Толиби Омулӣ”** дар панҷ фасли ҷудогона масъалаҳои мубрами марбут ба вижагиҳои маъноии луғоту истилоҳоти ирфонии мансуб ба осори Толиби Омулӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст.

Дар фасли якуми боби дуюми рисола бо унвони **“Вижагиҳои таносуби маъноӣ вожагон дар забони назм”** масъалаҳои маъно дар вожаҳои ирфонӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Лексикаи ирфонӣ дар илми забоншиносӣ дар даврони наздик аз ҷониби муҳаққиқон чун Ш.Каримов, С.Сабзаев, М.Саломов, Н.А.Пригорина, З.Мухторов, У.Саъдуллоев ва ғайра мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Дар фасли ҷудогона масъалаи марбут ба **“Сермаъноии вожаҳои динию ирфонии ғазалиёти Толиб”** таҳқиқ шудааст.

Дар фасли сеюми боби дуюми диссертатсия масъалаи марбут ба **“Муродифот”** ба таври муфассал мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст. Муродиф дар забоншиносии мо ҳамчун муродиф (синоним) маъруфу машҳур мебошад. Муродиф дар забон мавқеи хос дорад.

Дар қисмати боби сеюми рисола таҳқиқ марбут ба вожаҳои мутазодӣ ба роҳ монда шудааст. Мутазодҳо дар забон яке аз муҳимтарин категорияи лексикӣ мебошанд ва барои шинохти вожаҳои ифодакунандаи ашёҳо, мафҳумҳо, ҳодисаю воқеаҳо, ки хусусияти зидмаъноӣ доранд, мусоидат менамоянд.

Дар қисмати дигари боби сеюми рисола таҳқиқ марбут ба омонимҳо сурат гирифтааст.

Дар боби сеюми таҳқиқот таҳти унвони **“Таснифоти мавзуии лексикаи ғазалиёти Толиби Омулӣ”** масъалаҳои вобаста ба таснифи мавзуии лексикаи ғазалиёти Толиби Омулӣ мавриди пажӯҳиш қарор гирифтаанд.

Таҳқиқоти мазкур аз арзиши илмиву амалӣ холи набуда, он дар забоншиносии тоҷик аввалин пажӯҳиши диссертатсионие мебошад, ки ба таҳқиқи масъалаҳои ташаккул ва рушди мавзуи мазкур аз нигоҳи таърихӣ ва тасвирӣ бахшида шудааст.

Муаллиф ба таҳқиқи мавзӯ бо низоми муайяни илмӣ ва таҷрибавӣ муносибат намуда, ҷанбаҳои назариявӣ, омилҳои пайдоишу ташаккул мавзуи мазкурро то андозае илман муайян кардааст.

Бо вучуди ин, дар диссертатсия баъзе камбудҳои имлоӣ-техникӣ, калимасозӣ-грамматикӣ, услубӣ-наҳвӣ ва робитавӣ-мавзӯӣ ба назар мерасад, ки зикри он ва ба назар гирифтани он дар тақвияти маҳорат ва тақмили равишҳои илмӣ қарор бо мавод ва таҳлилу натиҷагирҳои диссертант айни муддао хоҳад буд.

Дар хулоса, натиҷаҳои асосии таҳқиқи диссертатсионӣ дар асоси

маводи мушаххаси амалӣ оварда шудаанд, ки таҳлил ва гурӯҳбандии он ба муҳаққиқ имкон додааст, ки вазифаҳои гузошташударо ҳал намояд. Дар маҷмуъ, таҳқиқи забоншиносии «Лексикаи ғазалиёти Толиби Омулӣ», ки аз ҷониби Абдуев Эмом Субҳонович пешниҳод шудааст, пеш аз ҳама, барои ҳалли масъалаҳои омӯзиши мавзӯи мазкур ва масъалаҳои умумии назариявӣ ва амалии илми забоншиносӣ арзишманд аст.

Аз мутолиаи автореферати диссертатсияи Абдуев Эмом Субҳонович чунин хулоса баровардан мумкин аст, ки муҳаққиқ дар натаҷаи меҳнати чандсола ба мақсади худ расидааст. Таҳлилу муҳокима ва натиҷагирии муаллифи диссертатсия аз ҳар ҷиҳат ҷолиби диққат аст. Дар баробари муваффақияти бадастомада дар автореферат баъзе камбудихо мушоҳида карда шуд, ки ислоҳи онҳо ба манфати кор мебошанд.

1. Ғалатҳои имлоӣ ва китобатӣ дида мешавад, ки ислоҳи онҳо аз манфиат ҳолӣ нест.

1. 2. Дар рафти таҳқиқот баъзе аз асарҳои олимони ватании солҳои охир аз мадди назари диссертант дур мондааст.

3. Дар баъзе ҷойҳои рисола мавқеи истифодабарии аломатҳои пунктуатсионӣ: "тире" ва "дефис" риоя карда нашудааст.

Ҷойи зикр аст, ки камбудиву нуқсонҳои мазкур характери ҷузъӣ дошта, ислоҳшаванда мебошанд ва қимати илмии авторефератро намекоҳонад.

Дар маҷмуъ, автореферати диссертатсияи Абдуев Эмом Субҳонович таҳти унвони ««Лексикаи ғазалиёти Толиби Омулӣ», дуруст, пурра ва мукамал буда, ба талаботи Низомномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллиф барои барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 - Забони тоҷикӣ сазовор мебошад.

Муқарриз: номзади илми филолог, сармутахассиси Раёсати назорати давлатии илм ва инноватсия, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва касбии баъд аз муассисаи олии таълимӣ

Вализода Ҳ.С.

“Имзои Вализода Ҳ. С.-ро тасдиқ мекунам”

Иҷрокунандаи мансаби сардори шӯбаи кадрҳо, таъминоти ҳуқуқӣ, эътироф ва баробарарзиши ҳуҷҷатҳои таҳсилот дар давлатҳои хориҷӣ

Шарофуддинзода Ҳ.

Суроға: 734024, шаҳри Душанбе,
кӯчаи Садриддин Айнӣ 126,
тел./факс: (99237) 2258328; 2258335;
почтаи электронӣ: info@ansmi.tj
“ 04 ” сентябри соли 2023

